

DATOS IDENTIFICATIVOS

Dereito penal de empresa

Materia	Dereito penal de empresa			
Código	V03G020V01928			
Titulación	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c

Lingua de impartición

Departamento Dereito público

Coordinador/a

Profesorado Lago Calvo, Francisco José

Correo-e

Web

Descrición xeral Os contidos da materia constitúen unha exposición sistemática sobre os delitos e a responsabilidade xurídico-penal en que poden incurrir quen realizan actividades que son consideradas ilícitas e que están relacionadas coa empresa e o ámbito laboral. O obxectivo a conseguir na impartición da materia "Dereito penal de empresa" consiste, fundamentalmente, en axudar a identificar os conceptos teóricos básicos para que os/as alumnos/as poidan identificar, interpretar e razoar sobre os diferentes supostos delictivos que se producen naquel ámbito, con vistas á capacitación para a toma de decisións no eido empresarial. Dominar as nocións esenciais do Dereito penal de empresa e as súas técnicas de interpretación resulta de especial utilidade para aqueles estudantes que orienten a súa actividade profesional á administración, organización e dirección de empresas, así como ao asesoramento empresarial e laboral.

Competencias de titulación

Código

A7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial
A12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais
A13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Pensamento crítico e autocrítico
B5	Habilidades de comunicación oral e escrita
B6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia
B8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación
B9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo
B10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados
B14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado
B18	Compromiso ético no traballo

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

(*)(*)

A7
A12
A13

B1
B2
B5
B6
B8
B9
B10
B14
B18

Contidos

Tema

LECCION I. Dereito Penal de empresa: Concepto e contido.

LECCION II. Dereito Penal económico e integración europea: a cooperación penal no espazo de liberdade, seguridade e xustiza.

LECCIÓN III. O tipo obxectivo e subxectivo nos delitos económico-empresariais.

LECCIÓN IV. Autoría e participación.

I. A responsabilidade das persoas físicas que actúan para a empresa. A autoría por omisión (art. 11 CP). A autoría mediata (art. 28 CP). II. A responsabilidade penal do administrador de dereito e do administrador de feito (art. 31 CP). III. Responsabilidade penal das persoas xurídicas (art. 31 bis CP). O sistema de penas para as persoas xurídicas (art. 66 bis CP). As consecuencias accesorias (art. 129 CP). IV. Especial referencia aos programas de compliance penal.

LECCIÓN V. Delitos societarios

I. Falseamento de documentos sociais. II. Imposición de acordos abusivos ou lesivos. III. Obstaculización ao exercicio dos dereitos dos socios. IV. Obstaculización a tarefas de inspección ou supervisión. V. O delito de administración social fraudulenta.

LECCIÓN VI. Delitos contra a Facenda Pública e contra a Seguridade Social

I. Delito de defraudación tributaria. II. Delito de defraudación á Seguridade Social. III. Delito de fraude de subveccións. IV. Delitos de fraudes comunitarios. V. O delito contable tributario.

LECCIÓN VII. Branqueo de capitais

LECCIÓN VIII. Delitos relativos ao mercado e aos consumidores

I. Descubrimento e revelación de segredos de empresa. II. Detracción do mercado de materias primas ou produto de primeira necesidade. III. Publicidade falsa. IV. Facturación ilícita. V. Delito de estafa de investimentos e estafa de crédito. VI. Maquinación para alterar o prezo das cousas resultante da libre competencia. VII. Abuso de información privilexiada no mercado de valores. VIII. Alteración de prezos en concursos e poxas públicas.

LECCIÓN IX. O delito de corrupción entre particulares

LECCIÓN X. Delitos contra os dereitos dos traballadores.

I. Imposición ou mantemento de condicións ilegais de traballo. II. Tráfico ilegal de man de obra e contratación ilegal de extranxeiros. III. Determinación ou favorecemento da empigración mediante engano. IV. Discriminación laboral. V. Impedimento ou limitación da liberdade sindical e o dereito de folga. VI. Coaccións á folga. VII. Delitos contra a seguridade e hixiene no traballo.

LECCIÓN XI. Delitos relativos á propiedade intelectual e industrial

I. Delitos relativos á propiedade intelectual. II. Delitos relativos á propiedade industrial. 1. Delitos referentes a invencións e creacións industriais. 2. Delitos referentes a signos distintivos. 3. O delito relativo a obtencións vexetais. 4. Delito de utilización indebida de denominacións de orixe ou de indicacións xeográficas.

LECCIÓN XII. Delitos de contrabando

LECCIÓN XIII. Insolvencias punibles

I. Delito de alzamento de bens. II. Favorecemento ilícito de acredores. III. O delito concursal. IV. Presentación de datos contables falsos.

LECCIÓN XIV. Delitos contra os recursos naturais e o medio ambiente.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	50	50
Resolución de problemas e/ou exercicios	17.5	0	17.5
Titoría en grupo	5	0	5
Eventos docentes e/ou divulgativos	5	0	5

Sesión maxistral	20	50	70
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2.5	0	2.5
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Metodoloxía onde o/a estudante enfróntase ante a descrición dunha situación específica que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto polo/a estudante a título individual. O caso práctico consiste nun problema concreto, que lle describe unha situación real da vida profesional referente ao campo particular do Dereito penal de empresa. O/a estudante debe ser capaz de analizar os feitos, debe obrigatoriamente aplicar as normas penais e procesuais, a normativa extrapenal e asimesmo a xurisprudencia e doutrina relacionada coa situación do caso plantexado. Debe chegar a unha decisión xurídica razoada, extraendo as súas propias conclusións. A solución deberá ser presentada por escrito e mediante a metodoloxía que se sinalará ao comezo do curso. Ao longo do curso esixirase a realización de catro casos prácticos relacionados con bloques temáticos das leccións que compoñen o contido da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Plantexamento, debate e exposición en aula de conclusións alcanzadas en exercicios prácticos. A resolución de exercicios prácticos é complemento da lección maxistral. Os/as estudantes, durante as sesións presenciais intervirán oralmente, expoñendo a súa solución ou puntos de vista aos casos prácticos propostos, debatendo, no seu caso, coa profesora e os seus compañeiros/as. As discusións deben proporcionar ao estudante unha oportunidade para practicar a expresión oral e de recibir críticas constructivas. Valoraranse positivamente as intervencións dos/as estudantes na discusión exposta, tendo en conta os coñecementos e habilidades demostradas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Recurso didáctico que consiste na proxección dunha película relacionada cunha ou varias leccións do programa. Tras un breve descanso, haberá unha explicación do tema correspondente, a cargo do docente responsable da materia ou doutro profesor/a invitado con posibilidade de coloquio posterior. Antes da proxección poranse a disposición dos estudantes os textos que o docente seleccione para a sesión ou sesións que lle corresponden. É conveniente que os/as alumnos/as lean eses textos antes da sesión. A data da proxección advertirase aos estudantes con antelación.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introducción de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir información e coñecementos e facilitar a aprendizaxe. Na sesión maxistral, a docente introducirá aos estudantes nos aspectos básicos de cada tema ou lección. Como soporte ás explicacións, o docente proporcionará materiais (presentación power-point, sentenzas, extractos de obras doutriniais...) e, eventualmente, un esquema-guía cos puntos chave do desenvolvemento da súa explicación. Os materiais proporcionaranse a través da plataforma docente Faitic. En todo caso, a explicación do/a docente deberá ser complementada polo/a estudante tanto cos materiais que le foron proporcionados ao efecto, como pola consulta dalgún dos manuais que figuran na bibliografía recomendada.

Atención personalizada

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Entrega de catro casos prácticos ao longo do cuatrimestre, de acordo coa metodoloxía que se indique ao comezo do curso. Para acollerse ao sistema de avaliación continuada é necesario entregar un mínimo de tres casos prácticos (dos catro propostos). Os casos obxecto de avaliación continuada realizaranse e entregaranse necesariamente nas datas establecidas no seu momento no cronograma da materia.	30
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Para os estudantes que fixeron a avaliación continuada haberá un exame final de contido teórico e modalidade escrita. Constará de tres preguntas sobre algunhas das leccións do programa e que foron abordadas na sesión maxistral ou nas clases prácticas. Este exame final terá unha calificación numérica de 0 a 10. Para poder superar a materia é necesario obter un mínimo de 5 puntos no exame final, con independencia do valor ponderado que ten na cualificación final da materia.	60
Outras	Asistencia e participación activa que demostre o interese e seguimento dos contidos da materia. Será avaliada cando o/a estudante asista polo menos ao 80% das sesións presenciais (maxistrais e prácticas).	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

A) Primeira oportunidade (maio)

1. Os/as estudantes que se acollan ao sistema de avaliación continuada, serán avaliados nesta primeira oportunidade consonte aos criterios e ponderacións previamente establecidos.

2. Modalidade de avaliación continua sen presencialidade con causa xustificada: os/as estudantes que por causa documentalmente xustificada non poidan aistir ás sesións presenciais serán avaliados consonte aos seguintes criterios:

- entrega de casos prácticos: 30%

- exame final teórico escrito: 70%

3. Os/as estudantes que non se acollan á avaliación continua, serán avaliados cun exame final teórico-práctico (modalidade escrita) que constituirá o 100% da nota final. O exame componse de dúas partes: na primeira parte o/a estudante debe resolver un caso práctico, que supón o 60% da cualificación final. Na segunda parte, o/a estudante deberá responder a dúas preguntas teóricas de resposta longa, correspondentes a epígrafes das leccións do programa da materia, que supón o 40% restante da cualificación final. Para superar a materia é necesario superar cada unha das dúas partes.

B) Segunda oportunidade (xullo)

1. Os/as estudantes que fixeran a avaliación continuada (presencialidade e entrega de casos prácticos) podrán presentarse ao examen final teórico en caso de ter suspendido a materia na primeira oportunidade. Conservarase a cualificación da avaliación continua sempre que a cualificación media do conxunto sexa, segundo unha cualificación numérica entre 0 e 10, superior a 5 puntos.

2. Os estudantes que non seguiron ou non superaron a avaliación continua teñen dereito a un exame final teórico-práctico (modalidade escrita) no que se avaliarán as competencias globais da materia e co que se poderá acadar o 100% da nota.

Bibliografía. Fontes de información

Martínez-Buján Pérez, Carlos, **Derecho penal económico**, 1.ª,

Martínez-Buján Pérez, Carlos, **Derecho penal económico y de la empresa. Parte Especial**, 3.ª,

Código Penal,

Memento práctico-penal económico y de la empresa,

Quintero Olivares, Gonzalo (Dir.), Morales Prats, Fermín (Coord.), **Comentarios al Código Penal Español. Tomo I y II**, 6.ª,

Orts Berenguer, Enrique/ González Cussac, José Luis, **Compendio de Derecho Penal. Parte General**, 3.ª,

Martínez-Buján Pérez, Carlos, **Derecho penal económico y de la empresa. Parte General.**,

Vices Antón, T. S. y otros, **Derecho penal. Parte Especial**, 3.ª,

Conde-Pumpido Ferreiro, C. (Dir.)/ Díaz Martínez, P. (Coord.), **Código Penal comentado: con concordancias y jurisprudencia. Actualizado a la LO 5/2010, de 23 de junio de 2010,**

O/a estudante, accedendo á páxina web da biblioteca da Universidade de Vigo ten acceso a múltiples recursos web de utilidade: bases de datos de lexislación e xurisprudencia (Aranzadi e Tirant online); revista electrónicas con leis (por exemplo www.laley.es, que contén sentenzas, noticias e artigos xurídicos). Dende o Catálogo pódese acceder aos fondos bibliográficos de toda a Universidade de Vigo e doutras Universidades. Asimesmo pode consultar enlaces con páxinas web institucionais (Consejo General de Poder Judicial, Fiscalía General del Estado, Tribunal Constitucional, Unión Europea, etc.)

Recomendacións
